

tað var eisini tað, at Føroyar eru eitt lítið samfelag við sínum egna mentanarlívi, og tað eri eg vanur við, eg eri jú uppvaksin langt úti á landinum. Og so kundi tú hitta listarfólk úr allari verðini her í Føroyum. Hetta er eitt spennandi umhvørvið.

At missa Perluna var ræðuligt

Í 1976 byrjaði Kristian Blak og aðrir við Jazzfelagnum, í 1977 var tað formliga stovnað. At byrja við høvdu teir eingi høli, men brúktu høli hjá øðrum til konsertir við bæði føroyskum og útlendskum tónleikarum.

Í 1979 gav býráðið í Havn Jazzfelagnum høli, og Perlun gjørdist sentral í tónleikalívnum í Havn.

Men góð trý ár seinni var Perlun tikin frá Jazzfelagnum. – Býráðslimirnir kundu ikki finna út av um tað var gott at hava eitt slíkt stað ella ikki, men endin var, at tað vóru sjei, sum ikki vildu hava tað. Eg ivist ikki í, at tað var ein politisk avgerð, og við at taka Perluna frá okkum, vónaðu teir at sleppa av við Jazzlagið.

– Tað var akkurát øvugt politikkur av tí, sum verður førdur aðrastaðni. Har verður roynt at hjálpa til fyri at skapa eitt gott umhvørvið. Nátturlívið í Føroyum tá skapti nógvar trupuleikar, men tað skuldi borið til at hjálpt til við tí.

Tá Jazzlagið misti húsið, høvdu teir triggjar, fyra konsertir hvørja viku. Alt arbeiði var gjørt sjálvboðið, og tað var góður gróðrarbrotur við ungar jazz-tónleikarar.

– Tað sum hendi í 1983 var ræðuligt. Tað var eitt stórt afturstig fyri okkum, og vit mistu fullkomiliga pippið av tí.

Umstøðurnar, sum vit høvdu til at skipa fyri konsertum, vóru tiknar frá okkum, og tað hevði eisini ávirkan í tíðini aftaná. Tað hendi ikki so nógv, men tað vóru onkur dømi um ungar tónleikarar, sum ikki góvust av hesum, men hildu fram at spæla. Teir í Plúmm vóru eini 16 ár tá, og teir góvust ongantið.

– Seinni gav býráðið okkum eini høli til at venja í Yvir við Strönd, og tey kunnu eisini brúkast til at hava konsertir í, men tað er framvegis hesin dupult-moralurin, at vit kunnu skipa fyri konsertum, men vit kunnu ikki servera samstundis.

20 ár við Tutl

Í janúar mánaði eru 20 ár liðin síðani plátufelagið Tutl tók sína fyrstu plátu upp. Tutl stendur í dag fyri einum stórum parti av tónleikaútgávum í Føroyum.

– Frá 1977 til 1979 komu út 10 ymiskar plátur á ymskum forlögum, og tað var í 1979 at vit tóku okkum saman um Tutl, og at samstarva við at geva út og selja føroyskan tónleik.

Millum hesar 10 útgávur vóru Jazz í Føroyum, Kræklingar við

Holger Laumann, og Vælferðarvísir hjá Kára P.

Til 1995 hevði Tutl staðið fyri útgávum av 50 plátum og flögum, og tað hevur í miðal verið einar triggjar um árið, seinastu tvey árin eru komnar einar 10 út um árið. Av hesum sama er virkseimi hjá Tutl nóg vaksið.

Fyrr høvdu tónleikarar fleiri møguleikar at fáa givið út plátur, men í dag, er tað í alsamt størri mun Tutl, sum stendur fyri útgávum.

– Fyrr fekk Tutl bara tað, sum eingin annar vildi geva út, jazz og annað, meðan vit í dag geva øll sløg av tónleiki út. Tað hevur ongantið verið endamálið hjá Tutl bara at útgeva jazz, spelmánstónleik og fólkatónleik, vit hava bara ongantið fingið fyrispurningar um at standa fyri pop- og rockútgávum áður. Í dag eru nógvar ferri møguleikar at geva út, tí fleiri av teimum, sum hava givið nóg út, geva ikki tónleik út longur.

– Frá tí at fløgan hjá Mariu Guttessen kom út hjá okkum, og vit aftaná stóðu fyri útgávum av eitt nú Devon og Rock í Føroyum, er tað gingið upp fyri fólk, at tað var ikki av musik-politiskum orsökum, at vit ikki hava givið rocktónleik út, og vit hava fingið eitt rættiligt uppsving.

Fyri umleið einum ári síðani fekk Tutl sín egna plátuhandil í SMS, eftir at LM-handilin gavst.

– Vit merktu, at vit seldu ikki líka nógvar fløgur, sum vit plagdu at gera, og tað summarið, eftir at LM-handilin var givin, var ein fiasko fyri søluna hjá okkum, hóast vit sjálvandi seldu tónleikin hjá okkum alla aðra-

'Eg eri idealist, og hóast eg havi brúkt nógvar pengar til tónleik, so havi eg ongantið manglað nakað materielt. Vit liða ongantið neyð her í norðurlondum.'

staðni eisini. Fólk eru eftir øllum at døma so von við, at ein plátuhandil skal vera í SMS, at vit kendu okkum noyðdar til fara undir at selja sjálvir.

– Eitt av aðalmálum hjá plátuhandlinum hjá Tutl hevur verið at fingið prísir av flögum um niður, so hann er á einum europeiskum støði, og tað hevur eydnast væl, soleiðis, at flögurnar eru farnar frá umleið 200 krónur niður á einar 150 krónur.

Tutl er eitt samstarv, sum gevur fyrimunir

Tutl virkar soleiðis, at tað eru ikki teir sjálvir, sum standa fyri upptøkum av tónleikinum og útgeva flögurnar sum forlag, men bólkarnir sjálvir. Tutl, sum er eitt tónleikarligt samstarv, stendur fyri framleiðsluni og útbreiðsluni av flögum. Afturfyri fáa teir so sitt búmerkið og katalognummar á flöguna.

– Skuldu vit framleitt eitt nú eina flögu, sum hana hjá Hjarnar, so høvdu vit einki annað klára í eitt heilt ár. Tað hevði tikið alla okkara figgarligu orku. Fyrimunurin, sum bólkarnir

'Býráðslimirnir kundu ikki finna út av, um tað var gott at hava eitt slíkt stað ella ikki, men endin var, at tað vóru sjei, sum ikki vildu hava tað. Eg ivist ikki í, at tað var ein politisk avgerð, og við at taka Perluna frá okkum, vónaðu teir at sleppa av við Jazzlagið.'

nir fáa við at brúka Tutl, er at teir gjøgnum okkum fáa kredit uppá framleiðsluna av flögum og bondum, og vit standa fyri søluni. Harafturat hava vit eitt felagskatalog og vit gjalda copy-right felags. Vit brúka ein fastan framleiðara, sum veitir okkum avsláttur og kredit, og alt hetta sparir bólkarnar fyri eina rúgvu av stríðið, og ger tað møguligt hjá teimum at geva út, áðrenn teir hava skaffað seinasta partin av pengunum.

– Hvar sær hana bólkarnir betri møguleika skaffa pengar við at selja grunnar og annað. Hevði Tutl til dømis sœkt Mentanargrunnin eftir pengum til 10 fløgur í ár, so høvdu vit fingið avslag áðruhvørgja ferð.

Men hvat krejva tit av bólkunum tónleikaliga afturfyri at standa fyri útgávuni?

– Bólkarnir avgera fullkomiliga sjálvir hvussu teir spæla tónleikin og hvat fyri tónleik teir spæla, har blanda vit okkum ikki uppí. Tað eru sjálvandi moralsk mark fyri, hvat vit vilja geva út, men tað hevur ikki verið aktuelt.

Hvussu eru møguleikarnir fyri at fáa figgarligan stuðul til tónleikaútgávur?

– Tann stuðul, sum man sam-anlagt kann fáa frá ymsum grunnum, er ofta nokk til at byrja við, men tað dekkar ongantið allar útreiðslurnar. Tað skal tað heldur ikki gera, tí sjálvt tann mest eksperimenterandi tónleik-

symfoniska plátu út í Føroyum, men tað hava vit gjørt tvær ferðir. Tað er ikki bara plátufelagnum at takka, men eisini einstaklingum. Men vit skuldu havt ein almennan mentanarpolitikk, sum segði neyvt hvat vit gera. T.d. at í ár gera vit eitt klassiskt projekt fyri so og so nógvar pengar, og so fáa vit Bjarna Berg ella onkran at standa fyri tí, og vit gera eisini eitt rockprojekt við Hate-speech. Slíkur politikkur manglar í Føroyum.

– Tað hevði á ongan hátt oyðilagt føroyska búskapin. At gera 3-4 fyra slíkar fløgur um árið, svarar til tað, sum Tutl nú hevur gjørt í 20 ár við lentum pengum og ofta við tapi.

Hvussu ber tað til, at so nógvar tónleikarar kemur út, hóast vandi alla tíðina er fyri at missa pengar?

– Tað er idealisman, sum drivur verkið. Sjálvt barnatónleikar verður gjørdur idealistiskt. Tað ber vanliga ikki til, at gera eitt roknistykki, sum sigur, at so nógvar pengar skulu vit hava burtur úr. Vit geva flögu út, selja hana fyri ein realistisk prís, og so vóna at vit kunnu fáa nakað av pengum inn aftur. Vit í Tutl hava sett prísir niður, fyri at kunna selja fleiri fløgur til útlendingar í Føroyum, og ber tað til, so skulu prísirnir enn longri niður.

– Eitt gott dømi um eina idealistiska flögu, er tann hjá Skúlábókagrunninum. Tey hava givið eina flögu út við etniskum tónleiki. Tey selja flöguna fyri 100 krónur og vóna so at kunna breiða tónleikin út. Tað finnst eisini mótsatt dømi, men tey eru fá. Eitt er nýggja barnafløgan hjá Útvarpinum, sum verður seld fyri 170 krónur. Teir hava sett prísir so høgt, tí teir vilja ikki missa pengar uppá flöguna.

Tað litla samfelagið og fyrimunirnir

Hvussu er tað arbeiði á einum so litlum samfelag sum okkara?

– Nú komi eg frá einum litlum samfelag, úti á landinum í Danmark, so eg havi tað gott við at kunnu hava yvirliit yvir alt, men hugsa vit um eitt nú um mentanarpolitikk – sum vit snakkaðu um í aðni – so manglar hann, men í einum litlum samfelag, so hava vit eisini tann møguleikan, at vit kunnu fara til politikkarnar og tosa við teir.

– Tað er eisini stuttligt við øllum fólkinum, sum vitja hendanvegin, tí av tí at samfelagið er so litlið, so koma vit so lætt í samband við tey. T.d. nú tá filmurin um Barbara varð tikin upp, so komu vanlig fólk í samband við sjónleikarnar og øll hini fólkini, sum arbeiddu við filminum. Hevði tað bara verið í

einum miðalstórum býi í Danmark, so hevði tú víta, at ein filmur varð upptikin, men tú hevði ikki komið í samband við sjónleikarnar.

– Tað eru fólk sum siga, at høvdu tey bara komið til útlendið, so kundu tey gjørt nógvar meira við tónleikin, men soleiðis er tað ikki. Tú ert nógvar meira aktivur í einum litlum samfelag enn í einum stórum.

Er tað aftur hetta við idealisman, sum vit hava í Føroyum?

– Ja, idealisman er alneyðug. Eg eri idealist, og hóast eg havi brúkt nógvar pengar til tónleik, so havi eg ongantið manglað nakað materielt. Vit liða ongantið neyð her í norðurlondum.

– Men sjálvt havi nógvar pengar eru til, so skal idealisman vera har eisini. Tað er farligt at institutionaliserað.

Mold á konsertferð alt árið

Hvat heldur tú um tann tónleikin, sum kemur út í Føroyum?

– Tað er nakað tað sama sum internationalt, og nakað av tí er framúr gott.

Kanst tú nevna okkurt, sum tú ert glaður fyri?

– Nýggja fløgan hjá Mold er ein gjøgnumarbeitt, professionell framleiðsla, bæði við cover og tónleiki, øllum. Teir hava havt eina ætlan frá byrjan av og hava fylgt henni til fulnar. Og tosa vit um jazztónleik, ja, so ljóðar tað kanska eitt sindur bytt, men eg eri glaður fyri alt tað, sum eg havi gjørt. Og tað mesta av tí klassiska tónleikinum er frálíka gott. Vit hava fingið sera góð ummæli fyri jazztónleikin í útlöndum, og tey fáu ummæli av klassiska tónleikinum hava eisini verið góð.

– So kann man spyrja, hví kunnu vit so ikki selja meiri í útlöndum, men tað er ikki so einfalt. Tað finnst milljónir av plátum, og sjálvt um vit hava distributørar nógvastaðni, so kunnu teir ikki noyða handlar-nar, at taka okkara fløgur á hiltarnar. Tónleikurin má gerast kendur við at verða spældur á konsertum. Spælmennirnir vóru á konsertferð í USA í oktober, og vit seldu 300 fløgur uppá fjúrtan dagar. Høvdu vit ikki havt spælt, so høvdu vit ikki havt selt meiri enn 10 fløgur í USA, hóast vit hava verið har fleiri ferðir áður og spælt.

– Vit mugu to ikki gloyma, at vit hava eisini ein stóran altjóða marknað í Føroyum um summarið, og hann er eisini ein høvuðsorsøk til, at vit hava roynt at fingið prísir av flögum niður á eitt europeiskt støði. Ferðafólk skulu helst taka einar 4-5 fløgur við sær aftur heim.

– Men skulu vit gera okkum nakra vón um at selja tær framleiðslurnar, sum vit halda hava altjóða støði, í útlöndum, so mugu vit gera okkum greitt, at antin mugu koma við í nakað, sum longu er har, t.v.s. fáa onkran altjóða distributør, sum kann gera sölurbeiðið, ella má eitt nú Mold á konsertferð alt árið runt.

'Sum heild er hugburðurin yvirfyri list í Føroyum positivur, men hugsar tú um vit hava ein politikk, sum sigur, at so og so nógvar pengar skulu vit brúka til hatta og hatta, so er hann ikki til, har eingin linja í. Tað verður arbeitt eitt sindur her og eitt sindur har, og tey einstøku tingini eru ikki ein liður í eini størri ætlan.'